

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 26 mars 1890, kl. 1 e. m.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af motion beträffande helgonskylden.

Riksdagens Andra Kammare har jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen delgifvit Första Kammaren sitt den 5 dennes fattade beslut, hvarigenom godkänts dess första tillfälliga utskotts i utlåtandet n:o 4 gjorda hemställan, att, i anledning af herr *L. Perssons* motion, Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta verkställa en utredning rörande den i Lunds stift och Halland utgående helgonskylden samt taga i öfvervägande, huruvida densamma, der den icke användes till presterskapets aflöning, må utan olägenhet kunna upphöra att utgå.

Första Kammaren har för utlåtandes afgifvande hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

Motionären, som jemväl förut för ifrågavarande önskningsmål påkallat Riksdagens uppmärksamhet, angifver såsom det hufvudsakliga skälet till frågans upptagande, dels att, sedan jemlikt kongl. förordningen den 2 november 1883 klockareafföningen inom åtskilliga församlingar så ordnats, att helgonskylden icke vidare för densamma tagits i anspråk, allmänt missnöje yppats deröfver, att helgonskylden finge användas till andra ändamål och detta särskildt därför, att den utginge efter mycket föråldrade grunder, som icke längre borde tillämpas; dels ock, att den numera vore behöflig hvarken till klockare-

aflöningen eller till andra ändamål, såvida den icke i någon församling vore anslagen till lön åt presterskapet.

Ett upprepande af hvad Andra Kammarens tillfälliga utskott till ärendets utredning anført torde så mycket mindre vara nödigt, som sagda utskott sjelf såsom »mycket ofullständiga upplysningar» betecknar de uppgifter, utskottet hemtat ur de af kyrkostämmornas ordförande år 1887 till statistiska centralbyrån afgifna redogörelser. Slutatsen af hvad i ärendet framletats, lyder så: att helgonskylden icke utgör en så stor andel af utskylderna i deras helhet, att dess upphörande skulle komma att medföra någon mera betydande förändring i fördelningen af de kommunala bidragen mellan de skattskyldige.

En mera fullständig framställning af ifrågavarande gamla skatt förefinnes i det utdrag af statsrådsprotokollet af den 7 januari 1878, hvilket åtföljde kongl. propositionen till samma års Riksdag angående förändrade bestämmelser rörande klockarnes aflöning. Deraf inhemtas: att helgonskylden är en från äldre tider till presterskapets och klockarnes aflöning utgående, på jorden hvilande afgäld, som genom 1569 års Lunds stifts landbok och 1671 års jordrefningsprotokoll blifvit bestämd till visst belopp i spanmål eller andra naturapersedlar för hvarje hemman eller gård, att genom kongl. ordinansen den 14 juni 1539 och kongl. brefvet den 23 mars 1568 förordnats, det från de församlingar, som vore belägna inom två mil från städerna, klockarnes inkomster skulle ingå till stadsskolorna, hvilka i stället skulle åtaga sig att ombesörja klockaretjensternas uppehållande i sagda församlingar genom substituter, som uppbure en viss mindre andel af klockarelägenheternas afkastning; men att, sedan 1854 års Riksdag till stadsskolorna i Skåne auslagit statsmedel till ett helgonskylden motsvarande belopp mot vilkor, att denna måtte återgå till församlingarna, som ålåge att angående dess framtida användande till Kongl. Maj:t ingifva förslag, förordnats genom nådigt bref den 17 september 1856, att den till dessa skolor utgående helgonskyld skulle derifrån skiljas och återställas till församlingarna för att till deras egna behof användas. I öfverensstämmelse med församlingarnas förslag har den återvunna helgonskylden sedermera fått användas till aflöning icke blott af klockare och organister utan ock af skollärare, hvilket icke ansetts främmande för helgonskyldens ursprungliga bestämmelse, då klockarne fått uppbära helgonskylden såsom ersättning icke blott för kyrkotjenstens uppehållande utan ock för den undervisning de hade till åliggande att meddela församlingens barn.

Den del af helgonskylden, som genom nådiga brefvet den 9 de-

cember 1836 anvisades för upprättande af en katedralskola i Lund, återställdes redan efter några få år, på grund af kongl. brefvet den 27 juli 1840, som bibehöll vederbörande församlingar vid oqvald besittning deraf, så vidt de förbundo sig att uteslutande till folkundervisningens befrämjande inom församlingarna använda det för katedralskolan påräknade bidraget af deras helgonskyldskorn. Detta har i följd deraf på åtskilliga ställen fått af klockarne bibehållas mot deltagande i undervisningen i folkskolorna, men på andra ställen anslagits åt folkskolelärarne.

I skatteregleringskomiténs utlåtande och förslag angående skatteförhållandena i riket den 13 september 1882, p. 29, uppgifves rörande kyrkobetjeningens aflöning, att den inom Skåne, Halland och Blekinge hufvudsakligen till klockarne utgående helgonskylden utgjordes af: inom Blekinge 971 kronor 18 öre; inom Kristianstads län 30,407 kronor 99 öre; inom Malmöhus län 41,568 kronor 80 öre och inom Hallands län 5,974 kronor 60 öre. Dess sammanlagda belopp torde således uppgå till 78,922 kronor 57 öre. Enligt statistiska centralbyråns underdåniga berättelse för sistlidna år, aflönings- och pensionsstatistiken, 1,6, vill det synas, som om häraf högst omkring 16,000 kronor inom tillsammans 118 församlingar af Lunds stift utginge såsom bidrag till klockarnes aflöning. Häraf skulle då följa, att församlingarna, jemlikt kongl. förordningen den 2 november 1883, härutöfver använt densamma »till uppehållande i öfrigt af kyrkotjensten eller till folkundervisningens behof». Enligt uppgift i arbeten rörande svenska kamerallagfarenheten skall i Blekinge somligstädes prestens byggnadsskyldighet vara förbunden med rätt för honom att uppbära helgonskylden, och sammalunda skall, enligt särskilda resolutioner, i Halland vara så ordnad, att i de församlingar, der presten uppbär helgonskylden, han jemväl bygger husen.

Då nu å ena sidan af motionärens egen framställning tydligen framgår, att han icke afser helgonskyldens upphörande i de fall, der den användes »som lön åt presterskapet», och å andra sidan det af Andra Kammaren fattade beslut förutsätter, att upphörandet af återstående delen skall kunna ega rum »utan olägenhet», men utskottet hvarken kan antaga, det helgonskyldens delvisa upphäfvande skulle kunna skingra det åberopade »allmänna missnöjet», ej heller anser troligt att upphörandet af en hemmansränta, som för så många olika behof disponerats, skulle kunna ega rum »utan olägenhet», åtminstone för dem, hvilka skulle få sig pålagdt utgörandet af de nya afgifter, som i dess ställe torde krävas, finner sig utskottet icke kunna anse

den ifrågasatta underdåniga skrifvelsen vara af beskaffenhet att kunna leda till dermed afsedt ändamål. Och hemställer utskottet i följd häraf,

att förevarande motion icke må till någon Första Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 mars 1890.

På utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.

